

Velkopáteční rozhovor s papežem Františkem (15. 4. 2022)

Opět se po letních měsících intenzivněji ponoříme do práce vnější i vnitřní, abychom stále hlouběji a jistěji zachycovali, čím žije Ježíšovo Srdce. K tomu nám může posloužit rozhovor papeže Františka, který s ním vedla italská novinářka Lorena Bianchetti právě na letošní Velký pátek ve tři hodiny odpoledne a který vám předkládáme v plném znění. Symbolická třetí velkopáteční hodina stálého Ježíšova umírání, ustavičné agónie jeho zmučeného Srdce, trvá, a my si četbou papežových myšlenek chceme vyprosit srdce neustále bdělé a rozlišující ke všem událostem jak na Kalvárii, tak i k tomu, co přichází poté...

Svatý otče, děkuji vám, protože jsem zde za každého, kdo v tomto okamžiku prožívá stavy duše zmatku, úzkosti, strachu, utrpení... Vyjdu z této hodiny: právě ve tři hodiny odpoledne Ježíš umírá na kříži a umírá nevinný. Je tolik nevinných lidí, kteří nechtějí válku, a přesto jí trpí. Právě v těchto dnech máme před očima obrazy těl bez života na ulicích, mluví se o mobilních krematoriích, ale také o znásilněních, pleněních a zvěrstvech. Co se to lidstvu děje?

Ale to není nic nového. Jeden duchovní spisovatel řekl, že Ježíš je v agónii až do konce světa. Je v agónii ve svých synech, ve svých bratřích, zejména v chudých, marginalizovaných, těch, kteří se nemohou hájit. Nás v Evropě nyní tato válka nesmírně zasahuje. Avšak pohledme trochu dále – celý svět je ve válce! Sýrie, Jemen, Rohingové vyhnání ze země, bez vlasti, tolik míst, tolik! Tam všude je válka! Genocida ve Rwandě, před dvaceti pěti lety... Je to proto, že – je to tvrdé, ale je to tak – svět zvolil Kainovo schéma. A válka dává zrodit *kainismu*, což znamená zabíjení bratří.

Často upozorňujete na způsob, kterým zlý duch jedná: prezentuje se laskavým způsobem, vlichocuje se, ale ve skutečnosti si nepřije nic jiného než náš pád. S ďáblem se nevede dialog. A proto se ptám – jak lze ve světle toho, co jste řekl, naléznout formy zprostředkování nebo dialogu s těmi, kteří si přejí nebo kteří sledují pouze svévoli a násilí?

Proč říkám, že se zlým duchem se nevede dialog? Protože zlý duch je zlo! Není v něm nic dobrého. Říkáme, že on je absolutní zlo – ten, který se vzbouřil proti Bohu totálně. Ale s osobami, které jsou nemocné – mají tuto nemoc nenávisti – s těmi se mluví, vede se dialog, Ježíš vedl dialog s tolika hříšníky! Dokonce s Jidášem, kterého oslovuje „příteli“, stále s něžností, protože každý z nás v sobě má Pánova Ducha, kterého on do nás zasel; tak v sobě máme, byť neznatelně, stále ještě něco dobrého. Když stojíme před nějakou osobou, musíme si uvědomit: k čemu v této osobě promlouvám? K horší části, anebo ke skryté lepší části v ní? Každý z nás má v sobě

něco dobrého – pečeť Boha v nás. Nikdy nesmíme nějaký život považovat za ztracený, propadlý zlu – říci: „Tento je zatracený.“ Napadá mě příběh o jedné ženě, která šla na zpověď za Janem Marií Vianneyi, protože její manžel skočil z mostu do Seiny. Ta žena plakala, že to, co jí nejvíc trápí, je obava z toho, že je v pekle. A on jí řekl: To neříkej. Mezi mostem a Seinou je milosrdenství Boží. Bůh se nás vždy snaží zachránit, až do samého konce. Protože on do nás zaslal kus dobrého. Také do Kaina! Ale Kain učinil volbu pro násilí. A skrze tuto volbu vzniká válka.

Je podle vás, také z hlediska kulturního i církevního, dostačující snaha ochránit lidi před pokušením? Chránit je před tím, aby upadli, a tak žili peklo v srdci již na tomto světě? Říkám to proto, že žijeme ve společnosti, ve které se někdy jeví, jako by zlo bylo více fascinující, více stimulující než dobro, čestnost, laskavost a to, co je duchovní, což je někdy prezentováno jako nudné.

To je pravda. Zlo je svůdnější. Když se vrátíme k ďáblu, o kterém jsme mluvili – někdo mi občas řekne, že mluvím o zlém duchu příliš. Ale jeho existence je realita! Někteří říkají, ale ne, je to jen mýtus. Na to odpovídám: „Jdi si se svým mýtem, já jdu s realitou!“ Je to svůdce, svádí, snaží se vždy vkrást, něco cizorodého vnést. Kdyby hříchy byly jenom ošklivé a nejevily se jako pěkné, nikdo by nehřešil. Ale zlý duch ukazuje hřích jako cosi pěkného, a tak nás ponouká k hřešení – například ty, kteří válčí, a ničí tak životy druhých, vykořisťují druhé v práci... Nedávno jsem vyslechl příběh jedné rodiny, která vyprávěla o tom, jak otec rodiny, ještě velmi mladý, chodí pracovat jako dělník, odchází velmi brzy ráno, vrací se domů pozdě večer, a potom... dostane tak málo! Je vykořisťovaný firmou s miliardovým obratem. Také toto je válka, ničení – nejenom ozbrojené konflikty, ale také toto je ničení. Zlý duch se vždy snaží o to, aby nás zničil. Proč? Protože jsme obrazem Boha. Vraťme se na počátek. Ve tři hodiny odpoledne Ježíš umírá. Umírá sám, v největší samotě, opuštěný také od Boha! „Proč jsi mě opustil?“ Nejplnější samota... Protože on chtěl sestoupit až na dno nejhorší samoty člověka, aby nás odtamtud vytáhl. Vrací se k Otci, ale nejprve sestupuje. A každá vykořisťovaná osoba, která trpí válkou, zkázou, obchodem s lidmi – kolik žen je obětí obchodu s lidmi, přímo zde v Římě, ve velkých městech! – je dílo zla a je to válka.

Jak řekl Dostojevskij v Bratrech Karamazových, bitva mezi ďáblem a Bohem se odehrává právě v srdci člověka – tam se odehrává tento zápas?

Ano, tam se odehrává. Proto se od nás vyžaduje pokora, tichost, abychom uměli říci Bohu: „Jsem hříšník, ale ty mě zachraň! Pomož mi!“ Protože každý z nás má uvnitř v sobě tuto možnost udělat vše, co dělají ti, kteří ničí, vykořisťují druhé, protože hřích je možnost naší slabosti, ale také naší pýchy.

Připomněl jste větu, kterou Ježíš vyslovil na kříži: „Bože můj, proč jsi mě opustil?“ Tato věta vyjadřuje samotu, ale také neútěchu, úzkost, zoufalství – stavy, které my všichni prožíváme, když neznáme řešení nějaké bolesti, ale také smysl viny. K zoufalství mi přichází na mysl obraz z této války, a říkám to jako matka, obraz matky a otce, kteří utíkají do nemocnice s malým synem v náručí, zraněným od šrapnelu, zcela zoufalí. Víme, že toto dítě nepřežilo. Nedokážu si představit tíživější a trýznivější zoufalství než rodiče, kteří přijdou o dítě tímto způsobem. Co by se mělo těmto rodičům říci?

Víte, v životě se učíme. Také já jsem se naučil tolik věcí a ještě se musím učit. Nečekám, že budu ještě dlouho žít, ale přesto se musím stále učit. A jedna z věcí, které jsem se naučil, je nemluvit, když někdo trpí. Když je někdo nemocný, prožívá tragédii... vzít za ruku a ticho. Když jsi nemocný a někdo přijde a začne mluvit: Musíš to či ono a Pán Zůstaň zticha! Zůstaň zticha. Tváří v tvář bolesti – ticho. A pláč. Věřím, že pláč je dar od Boha. Je to dar a my o něj musíme prosit – o milost pláče. Před vlastními slabostmi, před slabostmi a tragédiemi světa – nejsou slova, nejsou... Vzpomenu opět Dostojevského – jeho malý spisek, kde však je shrnutá celá jeho filosofie, teologie, vše: *Žápisky z podzemí*. Někdo tam zemře, jsou to odsouzení vězni, kteří jsou v nemocnici. Jeden zemře, oni ho vezmou a odnášejí. A jeho spoluvězeň z druhého lůžka volá: „Počkejte přece! Také tento měl matku!“ Je to postava ženy, matky pod křížem. To je poselství, poselství Ježíše pro nás – poselství jeho něžnosti v Matce. V nejhorším momentu svého života nezhřešil: neproklínal.

Mluvil jste o ženách. Pod křížem byly skutečně především ženy. Ráda bych představila další obraz z Ukrajiny – těhotná žena, zraněná, přenášena na nosítkách ze zničené nemocnice, s posledním dechem, který jí zbývá, se snaží pohladit své dítě v lůně. Ani tato žena, ani dítě nepřežily. Ale přicházejí mi na mysl ruské ženy a matky, stejně jako ukrajinské. A tak se ptám na roli žen. Jak důležitá je aktivní role žen u jednacích stolů pro konkrétní budování míru?

Říká se: Ženy jsou schopné darovat život i mrtvému. Ženy jsou na rozcestí největších fatalit. Jsou silné. Zajímavé je toto: Ježíš je Ženich církve; a církev je Žena – a proto Matka církev je tolik silná. Nemluvím o klerikalismu, to jsou hříchy církve. Ne, Matka církev je ta, která stojí u paty kříže a snáší nás, hříšníky. To, co mě velmi zasahuje, je Maria mezi ženami u kříže. Někdy jsem v Buenos Aires chodíval do farnosti ve čtvrti, která se jmenovala Vila Devoto, a jezdil jsem autobusem č. 86. Tato linka jezdila kolem vězení. Často jsem tamtudy jezdil a vídal jsem vždy frontu matek, které šly navštívit vězně, své syny. Vystavovaly se napospas kolemjdoucím, protože ti říkali: „Toto je matka jednoho z těch, který je uvnitř.“ Podrobovaly se ponižujícím prohlídkám, jen proto, aby viděly syna. Je to síla ženy, síla matky, která je schopna doprovázet syna až do konce. A to je Maria a ženy pod křížem. Znamená to doprovodit syna, i když mnozí řeknou: „Jak ona syna vychovala, když takto skončil?“ Ihned se kolem ní šušká. Ale ženy si toho nevšímají. Když se jedná o syna, když se jedná o život, ženy jdou vpřed. Proto to, co říkáte – dát ženám v těžkých okamžicích, v momentech tragédie prostor – je velmi důležité, velmi. Ony vědí, co je život, co znamená připravovat půdu životu a co je smrt, vědí to dobře. Mluví tímto jazykem.

Jestliže hovoříme o tolika úmrtích způsobených válkou, je také tolik smrti, která se odehrává ve větším tichu, ale není o nic méně krvavá. Mám na mysli ty, kteří jsou oběťmi mafie, anebo například ženy, které zabili jejich vlastní muži. Jistě je pravda, že poslední budou v nebi první, ale jak ti, kteří třeba tuto jistotu nemají, mohou věřit ve spravedlnost, v odplatu již zde na zemi?

Zneužívání žen je náš vezdejší chléb. Násilí na ženách je náš vezdejší chléb. Ženy, které snášejí rány, násilí od svých mužů, a nesou to v tichosti anebo odejdou, aniž by řekly proč. My muži vždy máme pravdu: jsme perfektní, a ženy jsou společností odsouzeny k mlčení. „Ale ne, ta je blázen, je to hříšnice“ – takto mluvili o Magdaleně.

„Podívej, co udělala, je to hříšnice!“ „A ty nejsi hříšník? Ty se nemýlíš?“ Ženy jsou rezervou lidstva, mohou říci, že jsem o tom přesvědčen. Ženy jsou silou. A tam, u paty kříže, tam, kde se učedníci rozutekli, jsou ženy ty, které ho následovaly po celý život.

V tomto čase myslím také na uprchlíky. Máme tolik obrazů z médií, které nám vyprávějí o těch, kdo utíkají z Ukrajiny a jsou donuceni odejít z vlastní půdy, vlastního domu, od vlastních blízkých. Je to jeden z posledních exodů, na které si bohužel začínáme zvykat. Přesto v tomto případě přišla konkrétní a opravdová odpověď. Chci se zeptat: mohla tato odpověď rozrušit zdi lhostejnosti, předsudků tváří v tvář těm, kdo utíkají z jiných částí světa, protože jsou zraněni válkou, nebo pokračujeme v tom, že selektujeme uprchlíky na ponižující kategorie?

Je to tak. Mezi uprchlíky se dělají rozdíly. Jsou uprchlíci první třídy, druhé třídy, podle barvy pleti, původu z rozvinuté nebo nerozvinuté země. Jsme rasisti, jsme rasisti... A to je vážné. Problém uprchlíků je problém, kterým trpěl také Ježíš, protože on byl jako dítě migrantem a uprchlíkem v Egyptě, prchajícím před jistou smrtí. Kolik z nich prchá před jistou smrtí! Jeden piemontský malíř mi poslal obraz útěku do Egypta a já jsem z něj nechal vyrobit malé obrázky – obraz Josefa a dítěte, jak utíkají. Ale není to svatý Josef, jak ho známe, s vousy, ne. Je to Syřan s dítětem z dnešních dnů, na útěku před válkou. Tvář plná úzkosti, kterou ti lidé mají! Stejně jako Ježíš. A Ježíš těmito všemi věcmi prošel, je tam. Na kříži jsou lidé z afrických válčících států, válčícího Středního Východu, válčící Latinské Ameriky, válčící Asie. Před několika lety jsem řekl, že žijeme v rozkouskované třetí světové válce. Ale nepoučili jsme se. Jsem služebník Pána a hříšník vybraným Pánem, ale když jsem jako takový hříšník přijel v roce 2014 do Redipuglie (*pomník, ve kterém leží ostatky více než 100 000 vojáků padlých v první světové válce*), na připomínku stého výročí začátku první světové války, viděl jsem a plakal jsem. Přišel mi pouze pláč. Všichni ti mladí, všichni ti chlapci! Potom jsem jindy přišel na hřbitov v Anziu (*hřbitov, kde jsou pohřbeny tisíce vojáků z druhé světové války*) a viděl jsem všechny ty mladé, kteří se v Anziu vylodili. Všichni mladí! A plakal jsem tam opět. Tváří v tvář takovým věcem mi přichází pouze pláč. Před dvěma lety, při výročí vylodění v Normandii, se konala připomínka této události. Byly tam hlavy států, vlád... Ale proč si my všichni nepřipomínáme těch třicet tisíc vojáků, kteří padli tam na pláži v Normandii? Válka roste s životem našich dětí, našich mladých. Proto říkám, že válka je obludnost! Chodme na tyto hřbitovy, které jsou životem této paměti! Mysleme na tu scénu, jak ji známe z popisů: lodě, které připluly do Normandie, otevírají se, z nich vyskakují mladíci s puškami a Němci... třicet tisíc! Na té pláži...

Nyní přicházíme k tématu závodů ve zbrojení. Je to téma, o kterém jste hovořil vícekrát, a zároveň téma, kterému se ne vždy přikládá význam. Proč jste řekl, že v poslední době se investovalo více do zbraní než do vzdělání a formace? Proč se lidské bytosti nepoučily z minulosti a stále své problémy řeší zbraněmi?

Rozumím těm, kteří vládnou, že nakupují zbraně. Proč se musíme bránit? Protože žijeme v kainovském schématu války. Kdyby bylo schéma pokoje, míru, nebylo by to vůbec nutné. Ale my žijeme v tomto démonickém schématu, které diktuje zabíjet jeden druhého kvůli touze po moci, touze po bezpečí, touze po tolika různých věcech. Ale myslím také na skryté války, které nikdo nevidí, jsou od nás daleko. Tolik! Proč?

Abychom z nich mohli těžit? Zapomněli jsme jazyk pokoje, zapomněli jsme jej... Mluví se o pokoji. Spojené národy udělaly vše, ale neměly úspěch. Vráťím se ke Kalvárii – tam Ježíš udělal všechno. Hledal se slitovností, laskavostí, aby přesvědčil ty, kdo drží vládu, ale ne... válka, válka, válka proti němu! Na tichost reagují pro jistotu válkou. „Je lepší, když jeden zemře za lid,“ říká velekněz, protože v opačném případě by přišli Římané. To je válka.

Navážu nyní na to, co jste říkal. Předtím jsme mluvili o ženách pod křížem. Ale vraťme se k tématu mužů, kteří drží moc: tehdy to byl Pilát, Herodes, Kaifáš. Všechny tyto osoby, které měly moc zachránit nevinného, ale neudělaly to, místo toho dali přednost tomu, aby nemusely čelit pravdě. Tito jsou již mrtví, ale jejich způsob jednání je stále aktuální. Proč neměli odvahu vybrat si toto dobro a ochránit Člověka, který jednoduše chtěl, abychom se navzájem milovali?

V evangeliu je žena, o které se tak často nemluví – je trochu stranou – Pilátova žena. Ona cosi pochopila. Říká svému muži: „Nic neměj s tím spravedlivým!“ Ale Pilát ji neposlouchal – „ženské řeči“. Ale tato žena, která nečekaně prochází, bez dostatečného důrazu v evangeliu, zdálky pochopila celé drama. Proč? Možná protože byla matka, měla intuici žen. „Bud' pozorný, aby tě neošálili.“ Kdo? Moc. Moc je schopná změnit mínění lidí za pouhých pár dní, od neděle do pátku. Nedělní *Hosana* se stane pátečním *Ukřižuj ho!* A to je náš každodenní a dnešní chléb. Je potřeba žen, které bijí na poplach.

Vráťím se k oné větě na kříži „Bože můj, proč jsi mě opustil? Mluvili jsme o zoufalství, neútěše a také o samotě: Velký pátek je dnem samoty. A toto téma mi nevyhnutelně připomíná to, co každý z nás zažil v nejakutnějším období pandemie. Myslím tím staré lidi i mladé, ty, kdo jsou zkoušeni nemocí, ty, kteří museli být na dýchacích přístrojích... A myslím také vás, otče, 27. března 2020. Jaké jste měl toho dne, v tom momentu myšlenky, když jste procházel zcela prázdným náměstím svatého Petra, zkrápěným deštěm, a kráčet jste k chrámu?

Nevím, zda jsem na něco myslel. Zakoušel jsem tu chvíli, ano. Cítil jsem drama toho momentu, tolika lidí. Ale vy jste podtrhla samotu, utrpení toho času, zejména starých lidí. Je to zajímavé: jsou to vždy oni, kdo platí účet. Ale také mladí, protože jim bereme naději. Způsobujeme, že si osvojují postoj Turandot: „Naděje, která vždy klame“. Ne, naděje neklame! Ale jsou to sami mladí i staří, kteří drží ve svých rukou, i v srdci, možnost, jak na situaci reagovat: kvůli tomu tolik zdůrazňuji, aby mladí a staří spolu vedli dialog. Moudrost stárí, i se samotou, kterou trpí... Moudrost starých, zanechaných v domově důchodců, tolikrát přehlížená a opomíjená. Rád jsem chodíval do domovů důchodců v Buenos Aires, v tomto velikém městě jich bylo tolik! Zeptal jsem se jedné ženy: „Jak se máte? Kolik máte dětí? Ach, čtyři! A navštěvují vás?“ „Ano, ano, nenechávají mě samotnou.“ Tento rozhovor vyslechla zdravotní sestra a při odchodu mi pošeptala: „Otče, už půl roku k ní nikdo nepřišel.“ Opustit staré je vlastně upuštění od moudrosti, protože my jsme často jacísi nadlidé, všechno víme. Nevíme nic! Samota starých a vykořisťování mladých, protože mladým se bez moudrosti, která pochází od druhých, vede špatně. Toto vše měl Ježíš v onom okamžiku v srdci: my všichni jsme tam byli. Připomněla jste *Statio orbis*, které se konalo v březnu před dvěma lety, a jak jste ten okamžik vnímala. Ale já jsem nevěděl,

že náměstí zůstane prázdné, nevěděl jsem. Přišel jsem, a nebyl tam nikdo. Bylo to poselství od Pána, abychom dobře pochopili samotu. Samotu starých, samotu mladých, které také necháváme samotné. „Nechej je, ať si dělají podle svého.“ Ne! Sami se stanou otroky! Doprovázejme je! Proto je důležité, aby převzali dědictví starých. Samota mladých, starých. Samota lidí, kteří trpí v nemocnicích. Samota osob, které procházejí osobní, rodinnou tragédií. Samota ženy trpící násilím od svého muže, která pro záchranu rodiny mlčí. Je tolik našich samot! Také vy máte svoji. Já mám svoji. Malé samoty, ale právě zde, v těchto malých samotách, můžeme pochopit samotu Ježíše, samotu kříže.

Nikdy jste se necítil sám, když jste nesl svou službu?

Ne, Bůh ke mně byl dobrotivý. Nevím. Vždy, když se stane něco vážného, pošle mi někoho, kdo mi pomůže. Zpřítomňuje se. Je velmi velkorysý. Možná proto, že ví, že já sám to nemohu zvládnout! (*směje se*)

Chtěla bych říci, že onoho 27. března – myslím, že mluvím opravdu za všechny – jste nás vzal do náručí, dal jste nám toho dne tolik síly! Všichni jsme si toho byli vědomi a myslím, že jsme ten den tak nějak začali znovu. Další otázka: Ježíš byl zbičovaný, ponížený, korunovaný trním, ukřižovaný. A to vše mu svým způsobem způsobila jeho vlastní rodina, protože byl zrazený Jidášem, zapřený Petrem. Smrtelné rány mu způsobili jeho nejbližší. Tedy: jaké jsou rány, které církev stále způsobuje Ukřižovanému dnes?

V tomto ohledu mluvím jasně, protože jsem o tom přesvědčen. Nejtvrdší kříž, který církev dnes způsobuje Pánu, je světskost, duch mondénnosti. Duch mondénnosti, který je také duchem mocenskosti, ale nejen to. Je to život světským stylem, který – a to je zvláštní – se vyživuje a roste penězi. Je to pozoruhodná věc. Ve třech pokušeních ďábel Ježíši dělá světské nabídky. První, hlad, je pochopitelný, je to lidské. Ale dále? Moc, marnost – mondénní věci. Protože tento způsob je přitažlivý a církev, když upadne do světskosti, do světského ducha, je poražena. Duch světskosti je ten, který dnes páchá nejvíce škody, ale bylo to tak vždycky. Když nám Ježíš říká: „Prosím, udělejte jasnou volbu, nemůžete sloužit dvěma pánům. Buď sloužíte Bohu,“ čekáme, že dodá, „anebo sloužíte ďáblu“. Ale ne – říká: „Buď sloužíte Bohu, nebo sloužíte penězům.“ Používat peníze, abychom konali dobro, abychom nechali prospívat rodinu, s dobrou prací, je dobré. Ale sloužit! Pro světskost toto je kamenem úrazu.

Lev XIII. zavedl zvyk na konci mše se modlit modlitbu proti ďáblu, protože, jak řekl, bylo nebezpečí, že ďábel by mohl do církve proklouznout i škvírami ve dveřích. Je tedy podle vás takovou škvírou, kterou se ďáblu podařilo proklouznout, dnes v církvi?

Světskost, ale to bylo vždycky. V každé epoše světskost mění jméno, ale vždy je to světskost. Tuto modlitbu, k archandělu Michaelovi, se modlím každý den ráno. Každý den! Protože mi pomáhá vítězit nad ďáblem. Někdo, kdo mě nyní poslouchá, by mohl snad říci: „Ale Svatosti, jste přece vzdělaný, jste papež – a věříte v ďábla?“ Ano, věřím, můj drahý, věřím. Mám z něj strach, proto se musím tolik bránit a chránit. Ďábel udělal tolik manévřů, aby Ježíši dal skončit tak, jak skončil – na kříži. Moc temnot nad Ježíšem: „Toto je vaše hodina,“ moc temnot.

Vrátím se k Ukrajině. Proč Kyjev, vidíme to každodenně, je ničen? Popel. Snad právě taková krajina se tolik líbí ďáblu. Ptám se tedy: Kyjev už není jednoduše zeměpisné místo, ale v očích světa reprezentuje mnohem více. A co je ve vašem srdci?

Bolest. Bolest je jistota, je to pocit, který se vás zmocňuje po celou dobu. Když někdo po operaci cítí fyzickou bolest, ránu, která byla zasazena, přeje si anestezii, něco, co to pomůže snést. Ale pro lidskou bolest, morální bolest anestezie nejsou. Jenom modlitba a pláč. Jsem přesvědčen, že dnes nepláčeme dobře. Zapomněli jsme plakat. Jestli mohu dát radu, mně samotnému i lidem, prosme o dar slz. Plakat, jako plakal Petr, když zradil Ježíše. Plakal, když utekl, když jej zapřel. Plakal. Je to pláč, který není křikem, ne. Je to stud, který se projevuje tělesně, a já věřím, že nám stud chybí. Tak často jsme bezostyšní! V mojí vlasti je to dokonce urážka, když se řekne: „Ten je bezostyšný!“ Plakat je milost. Je jedna krásná modlitba, dokonce mešní, k vyprošení daru slz. Tato krásná mešní modlitba říká: „Pane, ty, který jsi ze skály dal vytrysknout pramenu vod, dej vytrysknout slzám ze skály mého srdce.“ Tvrdé srdce, srdce, které se nepohne, neumí plakat. Ptám se: kolik lidí se před obrazy války, jakékoli, skutečně rozpláče? Někteří ano, jsem si tím jist, ale mnozí to nedokážou. Začnou se ospravedlňovat nebo útočit. Ne! Toto (*ukazuje si na srdce*): musíš uzdravit srdce. A Ježíš se dotýká právě srdce. Dnes, na Velký pátek, před Ukřižovaným Ježíšem, nechej se dotknout v srdci, dovol, aby on k tobě prohodil svým tichem a svou bolestí. Ať k tobě může hovořit o lidech, kteří ve světě trpí: hladem, válkou, vykořisťováním a mnohými dalšími věcmi. Ať k tobě Ježíš může hovořit a prosím, ty sám nemluv. Buď potichu. Nechej, aby mluvil on, a pros o dar pláče.

Co mohou náboženství udělat, aby se dotkla tohoto „kornatění“ lidských srdcí? Co a jaká slova si přejete adresovat také pravoslavným biskupům?

Ano, také oni se připravují na Velikonoce společně s námi, o týden později, protože sledují, stejně jako řeckokatolíci, juliánský kalendář, ne gregoriánský. Využijí této příležitosti, abych vyjádřil poselství bratrství všem mým bratřím pravoslavným biskupům, kteří žijí tyto Velikonoce se stejnou bolestí, se kterou je žijeme také my, já a tolik katolíků. Není snadné být biskupem... a díky Bohu, že to není snadné! Proto nechápu ty, kteří si přejí stát se biskupy. Nevědí, co je čeká! Ale využívám tohoto momentu, abych pozdravil všechny pravoslavné biskupy, jakožto bratry ve víře.

Další věta, kterou Ježíš vyslovil na kříži, je: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“ Odpuštění. Řekl jste, že nastavit druhou tvář neznamená mlčky trpět a podřizovat se nespravedlnosti. Také Ježíš, jak jste připomněl, odsuzuje nespravedlnost, a také jste upřesnil, že tak činí bez hněvu a násilí, dokonce s něhou. Jak to dělat, abychom byli vlídní anebo odpouštěli všem těm, kteří nám ubližují, těm, kteří zabíjejí nevinné, kteří činí zlo nejen fyzicky, ale také duševně?

Dám vám svůj recept. Jestliže jsem toto zlo nespáchal já, je to jen proto, že Bůh mě zastavil svou rukou, svým milosrdenstvím. Jsem si tím jist, protože v opačném případě bych učinil mnohé věci z toho, co učinili oni, tolik zla. V tomto smyslu mohu říci, že jsem svědkem milosrdenství Božího. Kvůli tomu nemohu ztracovat nikoho, kdo přijde a prosí o odpuštění. Vždy musím odpouštět – tomu, kdo prosí o odpuštění! A k tomu se dozrává, nejde to hned. Každý z nás toto může říci o sobě

samém, ve svém osobním zpytování svědomí. Je pravda, že tomu, kdo mi ublížil, nemohu cituplně říci: „Pojď, miláčku, obejmi mě.“ Ne, zlobím se! Ale snažím se: „Pane, zbav mě hněvu, odpouštím, ale necítím odpuštění. Odpouštím. Ty zaříd, aby toto odpuštění bylo naplněno.“

Odpuštění má kořen pouze božský.

Ano, odpuštění je v důsledku skutečně božské.

Myslím také na samotu, abych se vrátila k Ježíši na kříži, všech těch, kteří v důsledku covidu přišli o práci. Je jich tolik, kteří prožívají tuto nesnáz. Jaká slova naděje byste jim adresoval?

Klíčové slovo, které jste řekla, je naděje. Naděje neznamena plácet po rameni a říkat: „To bude dobré, buď klidný.“ Naděje je napětí vůči budoucnu, k nebi samotnému. Kvůli tomu se pro naději užívá obrazu kotvy: kotva vhozená tam, do dálky, a já jsem na druhém konci zde; jsem zde, abych se dopracoval tam, řešil různé situace, ale vždy s jistotou tohoto lano. Naděje nikdy neklame, ale dává ti čekat. Naděje je hospodyně katolického života, křesťanského života. A je přímo nejpokornější ze ctností. Je skrytá, ale jestliže se jí nedržíš za ruku, nenajdeš správnou cestu. Je to naděje, která ti dá najít správnou cestu. Mít naději neznamena podléhat iluzi: „Jdu k někomu, kdo mi bude číst z ruky, to mi prospěje.“ Ne, to není naděje. Naděje je jistota, že mám v ruce toto lano, ke kterému je připevněná kotva, hozená tam, daleko. Rádi mluvíme o víře a tolik se mluví o lásce! Naděje je tak trochu skrytá ctnost, nejmenší, nejmladší v domě. Ale pro nás je nejsilnější.

To je tedy také poselství pro mladé, protože jim byla jejich budoucnost tak trochu vyrvána z rukou: řekl jste to předtím velmi jasně. Je to také důvod, pro který málo plánují, nevěří vždy v trvalé vztahy, nezakládají rodiny. Vcelku lze říci, že také na institucionální a kulturní rovině nenacházejí pomoc. Co tedy říci jim?

Aby nezaměňovali naději za optimismus. Optimismus můžeme koupit v obchodě. Optimismus se kupuje! Ale naděje je jiná věc – znamená být si jistý, že jdeme k životu. Je jeden argentinský básník, velký básník, dobrý, který v jedné své básni říká definici života, která mě vždy zasáhne: „Život je smrt, která přichází.“ Ne! Život není smrt, která přichází! Život je spíše ze smrti přijít do života! V tomto je naděje silná: je to ono lano, které nás poutá ke kotvě. Neklame nikdy! Naděje je pokorná, opravdová hospodyně křesťanského života. Avšak kolikrát jsou to právě hospodyně, které dávají pohyb vpřed životu rodiny!

Nyní bych chtěla náš rozhovor uzavřít. Dnes je Velký pátek, ale dějiny spásy zde nekončí. Naštěstí evangelium má svůj „happy end“, Ježíšovo vzkříšení: to je centrem dějin spásy. Jaké je vaše přání pro tyto Velikonoce?

Niterná radost. Je jeden žalm, který říká: „Když Hospodin vyváděl zajatce, byli jsme jako ve snách.“ Pláč radosti. To je radost. Moje přání je neztrácet naději, ale tu opravdovou naději – která neklame – a prosit o milost pláče, ale pláče radosti, pláče útěchy, pláče naděje (nikoli bolestíinství). Jsem si jist, a to opakuji, že musíme více plakat (správným, statečným pláčem). Zapomněli jsme plakat. Poprosme svatého Petra, aby nás naučil plakat tak, jak on plakal. A potom ticho Velkého pátku.

Svatosti, jsou právě tři hodiny. Jak máme prožít tuto hodinu právě dnes?

Svatý otec neodpovídá, mlčí, v jeho očích se zračí těžko uchopitelná hluboká vnitřní pokora a niterný pláč. Je to chvíle, která se nedá přetlumočit do slov, ale která ukazuje nesmírnou důvěrnost mezi papežem Františkem a Ježíšem. Do této intimity bezděky zve nás.

* * *

Na začátku nového školního roku neváhejme opět otevřít svá srdce Kristu! Často slyším otázku: „Jak to mám udělat?“ Zkusme se začít svým srdcem na Pána stále více, intenzivněji dívat (a jednou se bude naše srdce na něj dívat již nepřetržitě) a povídejme si s ním o všem, co prožíváme, říkejme mu všechno! Není nic krásnějšího než mít Pána „plnou hlavu“ a vše prožívat s ním! A jak se do jeho Srdce hlouběji zamilovat? Jak ho získat ještě více jako přítele a partnera na své životní cestě? Zkusme s ním trávit více času, být s ním všude a stále, jak jen jsme toho schopni, nechme se tvarovat představenými (svými zpovědníky, nadřízenými, nejbližšími, duchovními přáteli, kterým důvěřujeme apod.) v pokoře a poslušnosti a mějme trpělivost! Nepochybujme, že Pán doplní vše, čeho se nám z lidské slabosti nedostává. S velikou trpělivostí a otevřeným Srdcem očekává každého z nás!

S. Kateřina Klosová

* * *

Ze slov papeže Františka: Papež František v prázdninové době uznal heroické ctnosti ukrajinského řeckokatolického kněze a mučedníka stalinského komunismu **Petra Pavla Orose**, který žil a zemřel v oblasti Podkarpatské Rusi, která je nám, Čechům a Slovákům, velmi blízká. Takto to můžeme přijmout jako vyznamenání také pro naši oblast a tohoto blahoslaveného přijmout do svých proseb a modliteb za mír na Ukrajině jako nového a mocného přímluvce. Mějme bdělé a odvážné srdce!

